

Asia: VN/23161/2023

Lausuntopyyntö Suomen Teollisuussijoitus -konsernin muodostamista koskevasta HE-luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Opetushallituksen lausunto Suomen Teollisuussijoitus -konsernin muodostamista koskevasta HE-luonnoksesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa Suomen Teollisuussijoitus -konsernia koskevasta HE-luonnoksesta. Opetushallituksen omistajaohjauksessa oleva Oppiva Invest Oy on yksi muutoksen kohteena olevista valtion erityistehtävayhtiöistä. Opetushallitus kiittää lausuntomahdollisuudesta ja toteaa Oppiva Invest Oy:n omistajaohjaajana seuraavaa.

Oppiva Invest Oy merkittiin kaupparekisteriin maaliskuussa 2019. Yhtiö myöntää eduskunnan valtuuspäätöksen ja valtioneuvoston perustamispäätöksen mukaisesti pääomallainoja ammatillisen koulutuksen oppimisympäristöjen ja opetusvälineistön kehittämistä sekä koulutusviennin edistämistä koskevaan yritystoimintaan. Toimialarajaus on sittemmin osoittautunut kapea-alaiseksi, mikä on nähty jossain määrin esteenä yhtiön koko potentiaalinen hyödyn-ämiseen; digitaaliset ratkaisut eivät aina noudata koulutusmuotorajoja. Yhtiö on kuitenkin noudattanut rajausta täsmällisesti.

Oppiva Invest rahoittaa yhtiöitä, joilla on valmis tuote ja kassavirtaa tuottavaa liiketoimintaa, ei tuotteensa kanssa vasta kehitysvaiheessa olevia yrityksiä. Oppiva Investin rahoitus on täydentävää ja markkinaehtoista rahoitusta, joka hinnoitellaan kielletyn valtiontuen välttämiseksi EU-komission ohjeistuksen (valtioneuvoston päätös) mukaisesti.

Oppiva Investille ei ole asetettu taloudellisia tulostavoitteita siinä merkityksessä, että sen pitäisi tuottaa liikevoittoa. Toiminnan tulee olla taloudellisesti järkevää ja valtion edun mukaista, mutta

varsinaiset tavoitteet ovat laadullisia ja pyrkivät yhteiskunnallisen vaikuttavuuteen. Vaikuttavuutta arvioidaan sillä, miten rahoitettava yritystoiminta tukee ja uudistaa ammatillista oppimista ja tuottaa lisäarvoa opiskelijoille, oppilaitoksille ja työelämälle.

Esityksen mukaan Oppiva Investin toiminta erillisenä yhtiönä lakkaa, mutta jatkuu osana TESI:ä. Opetushallitus olisi pitänyt hyvänä, että Oppiva Investin toimiala olisi näkynyt TESI:ä koskevassa laissa, mutta ymmärtää, että lain sääntelytason vuoksi tämä ei ilmeisimmin ole mahdollista. Sen vuoksi on tärkeää, että hallituksen esityksessä TESI:n yhtenä tehtävänä ja toimintamuotona kuvataan sille Oppiva Investistä siirtyvä tehtävä, kuten yhteiskunnallisia vaikutuksia käsittelevässä jaksossa on tehtykin. Opetushallitus näkee, että kuvauksen olisi perusteltua olla hieman laajempi ja sisältää jäljempänä esitettyjä näkökohtia. Ammatillisen koulutuksen oppimisympäristöjen kehittämisen ja koulutusviennin edistämisen roolin vähenemisen sijaan olisi täsmällisempää puhua suhteellisen osuuden vähenemisestä rahoituskokonaisuudessa; rooli suhteessa rahoitettavaan yrityksiin ja ammatilliseen koulutukseen säilyy ja mahdollisesti jossain määrin laajenee.

Hankkeen yhteydessä alkuperäinen rajaus vain ammatilliseen koulutukseen keskittymisestä olisi tarkoituksenmukaista purkaa. Toiminta tulisi suunnata koko koulutussektorille ja ottaa huomioon myös työvoima- ja elinkeinopoliittiset näkökohdat. Näin toimimalla yhtiön kehittämät rakenteet ja toimintamallit on mahdollista hyödyntää vaikuttavammin. Tehtävän ja rahoitettavan yritystoiminnan laajentamista Opetushallitus perustelee seuraavasti.

Nykymuotoisella toimialarajauksella monet kansallista vaikuttavuuspotentiaalia omaavat oppimiskäytännöt jäävät rahoittamatta. Ratkaisut ovat usein koulutusalarajat ylittäviä tai ne ovat sellaisiksi kehitettäviä, jolloin määräävää ei saisi olla se, että ratkaisun tulee olla ensin kehitetty ammatillisen koulutuksen tarpeisiin. Koulutusmuoto- tai aste ei ole luonteva rajaus digitaalisten oppimiskäytännön kehittämisessä. Toimialaa ei tulisi myöskään sijoittaa yksinomaan formaaliin koulutukseen, vaan siinä tulisi ottaa huomioon yhteiskunnan tulevaisuuden osaamistarpeet laaja-alaisesti. Toiminnan tulisi palvella tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi kansallista osaamis- ja oppimisjärjestelmää, jossa osaamista päivitetään ja kehitetään työuran aikana joustavasti ja työmarkkinalähtöisesti. Monet muutosvoimat, kuten vihreä siirtymä ja tekoälykehitys, kiihdyttävät ammattirakenteiden uudistumista ja lisäävät tarvetta jatkuvalla oppimiselle. Oppiva Invest Oy:n perustamisella ja kuluneiden viiden vuoden kehitystyöllä on syntynyt rakenne, jota on mahdollista hyödyntää yhteiskunnallisesti huomattavasti vaikuttavammin, kun koulutusalarajaus poistetaan.

Pääomallainoituksen ohella Oppiva Invest on pyrkinyt lisäämään toimintansa vaikuttavuutta erityisesti eri toimijoiden yhteistyön edistämiseen pyrkivällä ekosysteemytyöllä. Koulutuksen järjestäjät, oppimiskäytännön tuottajat ja työelämä muodostavat toimijaverkoston, toisin sanoen ekosysteemin, jonka yhteistoiminnalla voidaan tuottaa paitsi toimijoita itseään, myös oppijoita ja yhteiskuntaa hyödyttävää lisäarvoa. Ekosysteemi vaatii toimiakseen kansallisen yhteyspisteen ja fasilitaattorin, jollaista ei ole ollut, mutta mikä roolina on sopinut hyvin valtion täysin omistamalle erityistehtäväyhtiölle, jonka perustehtävänsä vuoksi täytyy it-sekin ymmärtää koulutuksen ja työelämän tarpeita; rahoitettavat yritystoiminnan täytyy olla relevanttia näiden

kannalta. Opetushallitus pitää Oppiva Investin luomaa osaamiskosysteemiajattelua erinomaisena toiminnan osa-alueena ja näkee, että sen jatkuminen olisi tärkeää turvata myös TESI:n puitteissa.

Opetushallitus toteaa lopuksi, että Oppiva Invest Oy on innovatiivisella ja korkeaan vaatimus-tasoon pyrkivällä toiminnallaan osoittanut yhtiön perustamisvaiheessa esitetyt epäilykset yhtiön tarpeellisuudesta perusteettomiksi. Osaamiskosysteemin tarpeet ymmärtävään auditointiin perustuvalla pääomainoitus-toiminnalla on vahvat perusteet paitsi rahoituksen, myös rahoitukseen liitettävissä olevan muun yhteiskunnallista vaikuttavuutta lisäävän toiminnan vuoksi.

Heikkilä Petri
Opetushallitus